

BUCUREȘTI,
7-11 martie 2007

SALONUL DE CARTE ȘI PRESĂ

Cartea - prieten și sfetnic de taină

Nota meritorie a Salonului a constituit-o receptivitatea la imperativele prezentului imediat. Peste 120 de firme participante - edituri, importatori și distribuitori de carte, fundații, societăți și institute culturale, instituții de învățământ superior, muzeale, ziare, reviste, postul național de radiodifuziune - au oferit potențialilor cititori carte beletristică, tehnică, didactică, de toate gradele,

„Minoritățile nu sunt o problemă, ci o bogăție“

literatură pentru copii. Notabil - faptul că D.R.I. a sponsorizat toate editurile prezente la Standul Minorităților Naționale, că Editura Uniunii Sârbilor din România a deschis seria lansărilor cu un tur de orizont al întregii producții recente de carte aparținând autorilor de această etnie (prezentatori - prof. univ. dr. *Paula Nedelcu*, și scriitorul *Slavomir Gvozdenovici*, președintele Uniunii Sârbilor din România). Tot la același stand, au fost lansate cărți apărute în Editura *Ararat*: „Din istoria armenilor“, de *Anis Nersesian*, și „Mahala, cuiub de vise“, de *Sevag Hairabedian*. Asociația Italianilor din România, împreună cu Editura *Universal Dalsi*, a promovat volumul „Din zori până în amurg“ - „Dal mattino al tramonto“, de *Mansi Barberis*, carte apărută în ediție bilingvă, româno-italiană. Recomandarea a fost făcută de *Otilia Doroteea Borcia*, traducătoarea volumului. Asociația Italianilor din România a lansat, la Standul finanțat de D.R.I., cartea, tot în ediție bilingvă, „San Giorgio e il Drago“, colecția 2006-2007 a revistei „Di nuova insieme“ și „Istorie din viața etnicilor italieni“, de *Modesto Gino Ferrarini*.

Dezbateri și spectacol

Foarte interesant - simpozionul interactiv, „Ce așteaptă societatea civilă de la tinerii jurnaliști?“ (organizator - Asociația Culturală A.R.C.V.I.P.P.), pentru că observațiile unor publiciști cu experiență s-au împletit cu remarcile unor studenți la facultăți de jurnalism și ale unor participanți din public. Printre invitații la lansarea-dezbateri a cărții „Omul din coșmar“, de *Nicolae Rotaru*, s-a numărat, alături de alte nume prestigioase din lumea literară actuală, prof. univ. dr. *Ștefan Cazimir*. Momentul artistic, conceput și prezentat de copii de la Școala italiană „Aldo Moro“ din București, s-a remarcat prin spiritul Comediei dell'Arte. Au fost numai câteva dintre evenimentele culturale derulate la actualul Salon.

N-au lipsit nici lansări de carte dedicată iudaismului, carte

scrisă sau tălmăcită în română de autori evrei. E vorba despre „Problema evreiască“, ediție alcătuită de *Aura Christi*, și „Scriitori evrei din România“, de *Ovidiu Morar*, ambele făcându-și „ieșirea în lume“ la Standul *Contemporanul - Ideea europeană*. Același stand a găzduit lansări de cărți cu titluri incitante sub raport politic sau memorialistic. Este vorba despre „Eu și el. Însemnări subiective despre Ceaușescu“, de *Ion Ianoși*, și „Roman epistolar - Rilke, Tsetseleva, Pasternak“, traducere de *Janina Ianoși*. Din colecția „100 enigme ale lumii“ a aceleiași edituri a fost lansat volumul „Prooroci“. Editura *Kriterion* a supus atenției publicului cartea *Cristinei Deutsch*, „Mitul evreului - între lumea veche și lumea nouă“, „Te aud, Israel“, de *Kiszely Gábor*, și o antologie de poezie a lui *Attila Jozsef*, la centenarul nașterii sale, în tălmăcirea lui *Paul Drumaru*. „Mitul evreului...“ este o carte profundă, de excepțională documentare, capacitate de analiză și sinteză proprie despre: ● mari scriitori evreo-americani: *Isac Bashevis Singer*, *Saul Bellow*, *Bernard Malamud*, *Philip Roth* ● lumea idiș-poloneză a primului și condiția evreiască în societatea americană a celorlalți trei ● „evreul ficțional“ în literatura engleză. O carte asupra căreia merită să revenim. „Te aud, Israel“ (traducerea în română - *Ana Scarlat*) este un jurnal de călătorie în Israelul modern și, totodată, o plimbare prin muzeul în aer liber al Israelului antic. Volumul omagial dedicat centenarului lui *Attila Jozsef*, cu ilustrații de *Alfonso Bardari*, este un remarcabil ghid de inițiere în poezia unuia dintre creatorii care au marcat literatura maghiară a secolului trecut prin limbaj frust și sinceritate în soliloquiuri ori discurs liric despre iubire, om bogat/om sărac, ciclurile vieții.

Despre scriitorii evrei în România și pe mapamond

La o privire mai atentă, s-a putut observa cum mulți dintre potențialii cititori au zăbovit în fața standului editorial „Cartea de Buzunar“, care răspunde preferințelor publicului în domeniile utilului, tehnic, pedagogic, științific, cultural. Iubitorii de literatură s-au interesat de cărți apărute la

HASEFER - la cea de-a cincea participare

Claus Stephani, *Deslușirea Suliștilor de la Marea Moartă*, spune ing. *Dan Vecsler*, într-o „pauză“ de vânzare. S-a bucurat tare mult că am adus câteva exemplare din numărul recent al *Realității Evreiești*, pentru că „multă lume a întrebat de ea“. Unul dintre cumpărătorii cei mai asidui la standul *Hasefer* este *Ioan Popișteanu*, director al Editurii *Ex Ponto*, al Editurii *Ovidius University Press* și al Bibliotecii Centrale Universitare din Constanța. „Ce vă atrage spre stand?“, întreb. „În primul rând, calitatea excepțională a cărții, în al doilea, prestigiul internațional de care de bucură, în al treilea, cererea mare din partea studenților constănțeni, dar și a oamenilor de toate vârstele și categoriile“.

Primăvara cărților a venit o dată cu prima lor întâlnire pe țară (7-11 martie a.c.) la cea de-a 12-a ediție bucureșteană a Salonului de Carte și Presă, de la Muzeul Național de Istorie a României. „Spațiul a început să devină neîncăpător pentru numărul din ce în ce mai mare de edituri care vor să participe la acest Salon“, a spus reprezentanta principalului său organizator, *Mariana Marinescu*, director executiv al „Amplus Internațional Ldt“. Afluxul de public care se perindă la orele amiezii prin Salon este un prilej de reflecții amalgamate. Asistăm la o explozie a ofertei de carte bună, dar și la o anume inhibiție a cererii. Din cauza prețurilor ridicate, a concurenței internetului? Se perindă prin fața standurilor oameni veniți anume pentru Salonul de Carte, dar și destui plimbăreți pe Calea Victoriei, ajunși întâmplător și aici. Totuși, amplasarea în „buricul târgului“ își are avantajele ei, fiindcă - spune proverbul - pofta vine mâncând și, nu o dată, întâmplarea joacă și rol de revelație. O dimensiune a importanței Salonului ne-au oferit-o și vorbitorii care l-au deschis: secretarul general în Ministerul Culturii și Cultelor, *Virgil Nițulescu*; secretarul de stat la Departamentul pentru Relații Interetnice (D.R.I.) din Guvernul României, *Marco Attila*; publicistul *Ioan T. Morar*, de la „Cotidianul“; directorul general de la „Amplus Internațional“, *Maria Stancu*; directorul Muzeului Național de Istorie a României, dr. arheolog *Crișan Mușțelean*. „Cartea rămâne, cred, pentru multă lume, un prieten de bază“, a spus acesta din urmă, rememorând succesele edițiilor anterioare și frumoasa tradiție a Salonului de primăvară al Cărții. „Știu cât de mult s-au zbatut organizatorii să realizeze această fiestă în mijlocul Bucureștiului“, a adăugat.

Încotro merg preferințele publicului?

„Polirom“, care, din 2005, a preluat și „Cartea Românească“. Au fost căutate și lucrări apărute, pe suport digital, sub egida Institutului de Memorie Culturală (C.I.M.E.C.), subordonat Ministerului Culturii și Cultelor și care privesc patrimoniul cultural, repertoriul teatral, instituții și evenimente culturale, referințe bibliografice ș.a. Mulți vizitatori au fost, de asemenea, la standurile Editurilor „Teora“ și „Victor - Universitatea Hyperion“, care editează cărți despre educație, calculatoare, electronică, drept, medicină, psihologie ș.a., precum și tratate universitare.

Complementaritatea carte-internet

Salonul de Carte, în actuala ediție, a fost încă un argument că, într-o lume supertehnologizată, cartea este complementară internetului. O dovadă în plus a fost și lansarea unui volum având ca obiect de cercetare „Arta cărții - cartea veche românească“, de *Ana Andreescu*. Felicitări pentru perseverență și reușită tuturor organizatorilor acestei ediții: „Amplus Internațional Ltd“, „Editura Casa Radio“, „S.R.R. - Radio România Actualități“, Grupul de presă „Bursa“, „Burda - Casa Lux“, „Contemporanul - Ideea europeană“, „Cotidianul“, „Publicațiile Flacăra“, „Lumea Magazin“, „Vacanțe la țară“, „Ziua S.A.“.

IULIA DELEANU

Adevărul e bine să fie recunoscut, oricând și oriunde, deși le apare stingheritor multora. Pentru evrei și nu doar pentru ei, 23 august 1944 a avut conotații - politice, sociale și chiar „existențiale“ - deosebite: un eșec al actului anti-antonescian și o eventuală ocupare a Bucureștilor de către germani ar fi însemnat o (de)săvârșire a Holocaustului în România, în zone ferite până atunci de „soluția finală“. Continuarea unor confruntări armate între sovietici și români pe teritoriul țării ar fi amplificat enorm suferințele poporului român, în general.

Presă evreiască, revigorată treptat, începând cu „RENAȘTEREA NOĂSTRĂ“ (seria a II-a, nr. 1 din 2 septembrie 1944, anul V); „CURIERUL ISRAELIT“ (seria a II-a, nr.1 din 17 septembrie 1944, an XXXIV) inserează, încă de la primele lor numere ale noilor serii, editoriale și ample articole în spiritul abordărilor de mai sus. Ieșirea României din coaliția hitleristă a constituit un fapt istoric pozitiv salutat de întreaga presă a vremii.

În toate gazetele evreiești se impune, apoi, ca o dominantă: ● aducerea la cunoștință a jafurilor și asasinatelor antievreiești săvârșite de legionari, antonescieni și hitleriști în timpul războiului ● publicarea mărturiilor asupra vieții și morții în diverse lagăre din Transnistria ● pogromurile din Dorohoi, București și Iași și procesele urgente care se cereau intentate împotriva criminalilor, care încă se mai aflau în vecinătatea urmașilor acestor victime ● bilanțul măsurilor de fapt sau/și legiferate luate împotriva evreilor între 9 august 1940 și 24 august 1944. Se acordă o pondere deosebită relevării „factorului german“ în inspirarea formelor de antisemitism de stat și politic autohton. În ce privește purtarea războiului din Est, în fond, împotriva tuturor aliaților și pe toată durata sa, Ion Antonescu și-a adjudecat singur un loc de criminal de război, arătând gazetarii presei la care mă refer și aproape toți gazetarii presei democratice din țară.

O temă de interes major în publicațiile evreiești imediat după 1944 a fost reintegrarea coreligionarilor în drepturile, proprietățile și

Gazetari evrei și gazetele făcute de ei

Într-o lume copleșită de mass media, de presa scrisă și audio-vizuală, de imensitatea VIP-urilor acestei indeletniciri nu strică, spre comparație, să aruncăm o privire în trecut pentru a ne reaminti cum arătau gazetele, în general, cele evreiești, în special, cine erau gazetarii care le „făceau“ și în ce fel izbuteau ei să devină... formatori de opinie. „Realitatea Evreiască“ inițiază cu acest număr o rubrică a evocărilor de acest fel, pe care mi-o încredințează pe considerentul că în două cărți despre „Presa evreiască din România“, publicate în ultimii ani, m-am dedicat tocmai unor atari preocupări.

activitățile lor. Gazetari străluciți au pledat în favoarea acestei cauze - cu sorți mai mari sau mai mici de izbândă -, ca și în numeroase alte cauze generale evreiești: confesionale, etnice, culturale, politice, interne și internaționale. În acest din urmă sens, problema Palestinei - întrevăzută a fi soluționată ca viitor Stat Iudeu - devine tema favorită a unui întreg grup de publicații, ca „MĂNTUIREA“, „VIAȚA EVREIASCĂ“, sau de organe ale unor organizații sioniste, *Haoved Hazoni*, *Buletinul Hehalut*, *Hanoar Hazoni* ș.a.

● „RENAȘTEREA NOĂSTRĂ“ - publicație majoră de orientare sionistă, cu preocupări comunitare și culturale iudaice de ținută elevată, se dovedește a fi una dintre cele mai îngrijite publicații evreiești postbelice.

● „CURIERUL ISRAELIT“ - aflat, prin reapariția sa din septembrie 1944, în cel de-al 34-lea an de existență, deși se dedicase, în seria sa anterioară, susținerii *trendului integraționist* în fostele realități capitaliste antebelice ale țării, de astă dată - în fața sumbrelor perspective comuniste - nu mai pleda decât pentru democrație, cultură, oferind admirabile articole și eseuri despre iudaism, umanism. Ca organ al unui partid evreiesc (Uniunea Evreilor Români), mai refractar orizonturilor

„răsăritene“ ale țării, va fi și cel dintâi suprimat în vara anului 1945. Toate gazetele evreiești reapărute după război vor avea, de altfel, aceeași soartă până spre finele deceniului cinci.

Truismul, potrivit căruia „gazetele sunt făcute de gazetari“ nu are întotdeauna deplină acoperire: uneori, imixtiuni din afară pot distorsiona bunele intenții ale gazetarilor. Dar nu acesta este cazul atunci când avem de-a face cu gazetari și oameni de cultură și atitudine ca A.L. Zissu, directorul „Mântuirii“, M.H. Bady, directorul „Vieții Evreiești“ (secondat de colaboratori ca dr. A.M. Beck, S. Laivandman, R. Siniol, G. Segal ș.a.); N. Leister, conducătorul „Neamului Evreiesc“, sau chiar o seamă de colaboratori de la „Unirea“ - oficios al C.D.E., cu toate ingerințele acestuia -, dintre care n-aș aminti decât de scriitorul *Em. Dorian* (din „Jurnalul“ căruia se desprinde o atitudine extrem de critică la adresa C.D.E. și a felului în care liderii săi voiau să-și subordoneze gazeta), I. Felea, Th. Loewenstein, Marius Mircu, Anton Celaru.

În ce privește publicațiile sioniste, amintim aici de colaboratori ca: S. Avni, S. Zoller, I. Herzog (Itzhak Artzi), Ad. Deutsch ș.a.

Dacă în acest prim articol, am zăbovit asupra

gazetelor, în cele următoare îmi propun să scot în vedetă mai ales gazetarii evrei: din presă, în general, din presa evreiască, cu precădere. Anticipez aici seria de „medalioane“ ce va urma prin trasarea câtorva linii în care să cuprind portretul uneia dintre cele mai reprezentative figuri ale presei evreiești din România: **ABRAHAM-LEIB ZISSU** (1888-1956). Ziarist, scriitor, militant sionist, întemeietorul Partidului Evreiesc din România (P.E.R.), A.L. Zissu va fi un adevărat om orcheștră - practicant și teoretician, iudaist și propagator al curentului național evreiesc prin cotidianul „Mântuirea“, fondat de el în 1918. Decenii în șir va popula coloanele acestui cotidian cu articole politice, comentarii iudaice, eseuri filosofice privind teme relevante pentru evreitate, pentru condiția de evreu - cu sorginte fie în realitatea mistico-iudaică de tradiție hasidică, fie în înțelepciunea unei religii vii și nedogmatizate, scutite de formalizările excesive ale unor lideri de cult mozaic. Materia ideatică răspândită de A.L. Zissu în gazeta sa - și nu numai (a mai colaborat la „Egalitatea“, „Opinia“, „Floarea albastră“, „Lumea evree“, „Integral“, „Adam“, „Puntea de fildeș“ ș.a.) - s-a coagulat în timp în scrieri beletristice și doctrinare de amplă respirație ca: *Spovedania unui candelabru* (1926); *Ereticul de la Mănăstirea Neamtu* (1930); *Marcu sin Marcu* (1934); *Calea Calvarului* (1935); *Samson și Dragon* (1939); *Logos, Israel, Biserica* (1937).

A.L. Zissu - una dintre personalitățile proeminente ale lumii evreo-române s-a implicat și în nenumărate activități practice - sociale, politice, economice etc. -, vădind o mare varietate de preocupări și realizări pe măsură. Nu întotdeauna comod pentru adversari, s-a dovedit un polemist redutabil și un consecvent apărător al liniei sale național - sioniste. În 1951, este arestat pentru activitate sionistă; ținut trei ani în detenție, judecat și condamnat în 1954 la temniță grea pe viață. Grațiat în 1956, face Alia de îndată, dar sosit în Israel, moare după numai câteva luni la Tel Aviv.

HARY KULLER